Asiantuntijalausunto eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostolle
Suomen musiikkineuvosto (Finnish Music Council Association ry)
Asia: HE 154/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023
Teema: Taide ja kulttuuri (29.80) / Kulttuuritoimijoiden tilanne ja toiminnan näkymät

---

Suomen musiikkineuvosto kokoaa laajasti musiikkielämän järjestöjä niin ammattimaisen musiikinharjoittamisen, harrastamisen kuin koulutuksen ja kasvatuksenkin kentältä. Kiitämme lausuntopyynnöstä ja haluamme lausua asiassa seuraavaa.

Kiitämme hallituksen esityksen tavoitteita parantaa taiteellisen työn tekemisen edellytyksiä, lisätä osallisuutta kulttuuriin ja kaventaa väestöryhmien eroja osallistumisessa sekä vahvistaa kulttuurin elinvoimaa. Nämä tavoitteet ovat linjassa Kansainvälisen Musiikkineuvoston (International Music Council) määrittelemien viiden musiikkioikeuden sekä Suomen musiikkineuvoston musiikkipoliittisen ohjelman kanssa.

Huomautamme kuitenkin, että vallitsevassa inflaatiotilanteessa ostovoimaltaan reaalisesti laskeva määrärahakehitys taiteen ja kulttuurin alalla ei anna tosiasiallista mahdollisuutta näiden arvokkaiden tavoitteiden toteuttamiseen ainakaan yhtäaikaisesti. Hallituksen esityksessä taiteen ja kulttuurin (29.80) määrärahoihin kohdistuu kokonaisuudessaan noin 13,1 miljoonan euron vähennys vuoden 2022 varsinaiseen talousarvioon nähden. Kokonaismäärärahojen vähintään indeksiluonteinen korotus on tarpeen alan toimintaedellytysten turvaamiseksi voimakkaan inflaation aikana.

Taiteella ja kulttuurilla on mahdollisuus olla erittäin merkittävä osa hallituksen esityksessä peräänkuulutettua ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää talouskasvua. Taide- ja kulttuuriala oli merkittävässä kasvussa ennen koronapandemiaa. Osa alan toimijoista on päässyt hyvään vauhtiin toipumisessa ja jälleenrakentamisessa, mutta osa on jäänyt vaille tukea ja lähtee tilanteeseen takamatkalta. Taiteen ja kulttuurin potentiaalin täysimittainen hyödyntäminen osana yhteiskuntaa edellyttää kuitenkin lisäpanostuksia myös perustoimintaan: pitkäaikainen, riittävä ja ennakoitava perusrahoitus turvaisi toiminnan kehittämisen ja laatutason noston pistemäisiä projektitukia paremmin. Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategian tavoitteita konkreettisesti tukevilla, kestävillä ja ennakoitavilla budjettiratkaisuilla on merkittävä vaikutus luovan työn ja tuotannon edellytyksiin, alan ammattilaisten, harrastajien ja kuluttajien hyvinvointiin ja alan elinvoimaisuuteen ja sitä kautta koko yhteiskuntaan.

Kulttuuri- ja erityisesti musiikkialan toimijoiden tilanteen kannalta haluamme kiinnittää huomiota erityisesti seuraaviin yksityiskohtiin hallituksen esityksessä valtion talousarvioksi vuonna 2023:

- Taide- ja kulttuurialan yhteisöjen yleisavustukset rahapelitoiminnan tuotoista ovat olleet jo useamman vuoden ajan laskusuunnassa halvaannuttaen niin alan perustoimintaa kuin sen edistämistä ja kehitystäkin. Vaikka arviomäärärahassa on tuottoarvion muutoksen ja rahoituksen vahvistamisen ansiosta kasvua edellisvuotisesta, ollaan edelleen kaukana

FINNISH MUSIC COUNCIL

kestävästä tasosta. Momentin 29.80.52 määräraha tulee palauttaa budjettivaroista tehtävällä kompensaatiolla pikimmiten vähintään vuoden 2020 talousarvion tasolle (257,6 miljoonaa euroa).

- Pidämme myönteisenä, että esittävän taiteen valtionosuudet (98,3 miljoonaa euroa) on pidetty tasolla, joka mahdollistaa järjestelmän uudistuksen myötä määrärahan piiriin tulleen laajemman toimijoiden joukon.
- Kiitämme myös harkinnan, että esittävän taiteen vapaalle kentälle kohdistuu talousarviossa edelleen 3 miljoonaa euroa harkinnanvaraisiin avustuksiin, mutta kulttuuristen sisältöjen moninaisuuden lisäämiseksi määrärahaa olisi syytä pyrkiä nostamaan.
- Positiivista on myös yksityisen kopioinnin hyvitysmaksun tason säilyttäminen 11 miljoonassa eurossa. Näiden käyttöoikeuskorvausten merkitys luovan alan rahoituslähteenä ja uusiutumisen ja diversiteetin ylläpitäjänä on merkittävä, ja vähintään nykyisestä tasosta tulee pitää kiinni.
- Taitelija-apurahojen suuruutta tarkistetaan valtion virkamiesten palkkatarkistuksia vastaavasti, mutta apurahojen määrää ei esityksessä lisätä. Inflaatio huomioiden taiteen tekemisen edellytykset eivät tältä osin parane eikä kulttuurin perusta vahvistu.
- Uusia ylimääräisiä taitelijaeläkkeitä myönnetään edelleen vain 51 kappaletta ja myöntöprosentti jatkaa pienentymistään. Alan järjestöjen arvioima tarve uusien ylimääräisten taiteilijaeläkkeiden määrästä on vuosittain 100 kappaletta.
- Taiteen perusopetuksen määrärahaa on nostettu edellisvuotisesta noin 3,9 miljoonalla eurolla. Tavoitteena on kuitenkin jatkossa syytä pitää vähintään vuoden 2021 tilinpäätöksen tasoa (n. 97 miljoonaa). Taiteen perusopetuksen tukeminen on tärkeää mahdollisimman laajan harrastajapohjan saavuttamiseksi ja lasten ja nuorten osallisuuden edistämiseksi.
- Huomiota herättää myös lastenkulttuurin yleis- ja hankeavustusten pienuus. Rahoitus tulisi nostaa vähintään vuoden 2021 talousarvion tasolle 3 miljoonaan euroon: riittävällä lastenkulttuurin rahoituksella mahdollistetaan osallisuus kulttuuriin taustasta ja tulotasosta riippumatta.

Muistutamme, että taiteen ja kulttuurin rahoitus on saatava täysimittaisena terveelle, kestävälle ja ennakoitavalle pohjalle ja kasvuun myös sen jälkeen, kun taiteen ja kulttuurin tukimuotojen ja rahapelitoiminnan tuottojen yhteys vuonna 2024 katkaistaan. Kokonaisuudessaan lähtökohtana tulee pitää valtion budjetista vähintään 1 % osoittamista taiteelle ja kulttuurille. Tämä tukee myös kulttuuripolitiikan strategian tavoitteiden saavuttamista parhaalla mahdollisella tavalla.

Helsingissä 11.10.2022

Niilo Tarnanen, puheenjohtaja
Aino Herranen, pääsihteeri
Suomen musiikkineuvosto (Finnish Music Council Association ry)